

УДК 342.9

DOI <https://doi.org/10.32782/pyuv.v6.2022.17>**Н. П. Воронюк***orcid.org/0000-0001-8990-1945**аспірант кафедри публічного управління та адміністрування
Національної академії внутрішніх справ***ДЕЯКІ ПИТАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ ТА СТРУКТУРИ МЕХАНІЗМУ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ПО ЗАБЕЗПЕЧЕННЮ БЕЗПЕКИ ДОРОЖНЬОГО РУХУ**

Актуальність теми. Реформування органів місцевого самоврядування по забезпеченню безпеки дорожнього руху в Україні потребує належного правового забезпечення такої діяльності. Це вимагає розробки та дієвого впровадження ефективного механізму адміністративно-правового регулювання діяльності органів місцевого самоврядування по забезпеченню безпеки дорожнього руху.

Тому важливим завданням має бути побудова теоретичної основи механізму адміністративно-правового регулювання діяльності органів місцевого самоврядування по забезпеченню безпеки дорожнього руху в Україні, оскільки це матиме важливе практичне значення для подальшого удосконалення законодавства України, що регламентує правовий статус та діяльність органів місцевого самоврядування.

Метою статті є визначення поняття та структури механізму адміністративно-правового регулювання діяльності органів місцевого самоврядування по забезпеченню безпеки дорожнього руху в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Для початку з'ясуємо, що слід розуміти під поняттям «механізм правового регулювання».

Як зазначає, О.Ф. Скакун механізм правового регулювання є процесом переведення нормативності права в упорядкованість суспільних відносин, здійснюваний за допомогою правових засобів і форм з метою задоволення публічних і приватних інтересів, забезпечення правопорядку [1, с. 45–46].

І.А. Городецька розглядає механізм адміністративно-правового регулювання як сукупність чи комплекс правових (адміністративно-правових) засобів, система правових засобів, порядок певного роду діяльності, система (сукупність, комплекс) засобів, заходів, способів, методів у їх різному варіативному поєднанні, а дискусії з приводу його внутрішньої будови лежать у площині доцільності виокремлення тих чи інших елементів загалом у структурі розглядуваного механізму, або віднесення їх до основних (органічних) чи факультативних (функціональних) [2, с. 118].

В.К. Колпаков у своєму дослідженні використовує поняття механізму адміністративно-право-

вого регулювання, яке відображає суть правового явища як сукупність адміністративно-правових засобів, за допомогою яких здійснюється вплив на відносини, що виникають у процесі реалізації адміністративних зобов'язань публічної адміністрації [3, с. 38].

Отже, з огляду на викладене, механізм адміністративно-правового регулювання діяльності органів місцевого самоврядування по забезпеченню безпеки дорожнього руху необхідно розуміти як сукупність правових засобів, за допомогою яких здійснюється вплив на суспільні відносини, що виникають у процесі реалізації адміністративних зобов'язань органів місцевого самоврядування у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху.

Механізм адміністративно-правового регулювання є складним явищем, та так само як й до визначення вказаного поняття існує значна кількість наукових підходів щодо визначення складу механізму адміністративно-парового регулювання.

Так, на думку, С.Г. Стеценко складовими частинами (елементами) механізму адміністративно правового регулювання суспільних відносин є: 1) органічні: норми права; акти реалізації норм права; правові відносини; 2) функціональні: юридичні факти (фактичні склади); правова свідомість та правова культура; законність; акти тлумачення норм права; акти застосування норм права [4, с. 32].

В.В. Галуцько до складу механізму адміністративно-правового регулювання відносять: норми адміністративного права та їх зовнішнє вираження – джерела адміністративного права; публічну адміністрацію й принципи її діяльності; індивідуальні акти публічної адміністрації; адміністративно-правові відносини; форми адміністративного права; методи адміністративного права; адміністративно-правові режими; тлумачення норм адміністративного права; адміністративні процедури [4, с. 251].

І.М. Коросташова зазначає, що основні елементи механізму адміністративно-правового регулювання поділяються на обов'язкові та факультативні. До обов'язкових відносяться: 1) правові

норми (загальнообов'язкові формально визначені правила поведінки, встановлені з метою регулювання суспільних відносин); 2) правові факти (або фактичний склад); 3) правовідносини (суспільні відносини, учасники яких виступають носіями прав і обов'язків, урегульованих нормами права); 4) акти реалізації норм права (офіційні приписи, засновані на законі, прийняті суб'єктом управління в порядку одностороннього волевиявлення і в межах його компетенції із додержанням встановленої процедури та форми, спрямовані на втілення в життя приписів норм права і тягнуть за собою юридичні наслідки (висновки, рішення тощо) [5, с. 57].

Таким чином, зважаючи на вищевикладене, провідним елементом механізму адміністративно-правового регулювання необхідно вважати норми права.

Ю.П. Битяк визначає адміністративно-правовими нормами встановлені, ратифіковані або санкціоновані державою, забезпечені за необхідності її примусовою силою, загальнообов'язкові, формально визначені правила поведінки, які надаються учасникам суспільних відносин, складають предмет адміністративного права, юридичні права й покладають на них юридичні обов'язки [6, с. 42].

У свою чергу, Т.О. Коломоець під адміністративно-правовою нормою розуміє формально визначене загальнообов'язкове правило поведінки, установлене та охоронюване державою, метою якого є регулювання суспільних відносин, що виникають, змінюються і припиняються у сфері забезпечення органами виконавчої влади й органами місцевого самоврядування реалізації та захисту прав, свобод і законних інтересів фізичних та юридичних осіб, а також у процесі державного і самоврядного управління у сферах соціально-економічного й адміністративно-політичного розвитку та охорони громадського порядку [7, с. 14–15].

Отже, адміністративно-правові норми у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху органами місцевого самоврядування як провідний елемент механізму адміністративно-правового регулювання – це формально визначені загальнообов'язкові правила поведінки, установлені та охоронювані державою, метою яких є регулювання суспільних відносин, що виникають, змінюються і припиняються у сфері забезпечення органами місцевого самоврядування реалізації та захисту прав, свобод і законних інтересів фізичних та юридичних осіб, а також у процесі самоврядного управління у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху.

Зовнішнім вираженням норм права є джерела права, яким у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху є джерела адміністративного права.

Оснovo правового регулювання сфери забезпечення безпеки дорожнього руху становлять норми Закону України «Про дорожній рух» [8] (далі – Закон).

Відмітимо, що визначення повноважень органів управління у сфері дорожнього руху, та його безпеки, в тому числі, й органів місцевого самоврядування, є недосконалим, що створює конкуренцію органів або інше негативне явище – безвідповідальність уповноважених органів.

Основною проблемою в діяльності органів місцевого самоврядування у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху необхідно вважати недосконале законодавство у частині визначення повноважень органів місцевого самоврядування у цій сфері.

Серед значного кола проблемних питань щодо компетенції органів місцевого самоврядування розглянемо питання, яке є одним із самих важливих на даному етапі, з огляду на процеси децентралізації, які запровадженні у державі.

На даний час у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху не розмежована компетенція органів місцевого самоврядування та місцевих органів виконавчої влади.

Статті 5 та 6 Закону визначаючи повноваження органів місцевого самоврядування, одночасно визначають компетенцію місцевих державних адміністрацій [8].

Закон України «Про місцеві державні адміністрації» [9] так само як й Закон України «Про місцеве самоврядування» [10] не дає змоги визначити, які з повноважень, передбачених Законом, віднесені саме до компетенції місцевих органів виконавчої влади, а які до компетенції органів місцевого самоврядування.

Для визначення, яку ж конкретно компетенцію у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху мають органи місцевого самоврядування, а яку місцевих органів виконавчої влади проаналізуємо норми статей 6 та 7 Закону.

Так, стаття 6 Закону України «Про дорожній рух» передбачає один із видів компетенції міських рад та їх виконавчих органів, районних рад та районних державних адміністрацій у сфері дорожнього руху – виконання вимог законодавства та рішень органів виконавчої влади про дорожній рух і його безпеку [8].

Стаття 7 визначає, що до компетенції сільських, селищних рад, їх виконавчих органів у сфері дорожнього руху належить забезпечення виконання вимог законодавства та рішень центральних органів виконавчої влади з питань дорожнього руху і його безпеки Закону України «Про дорожній рух» [8].

Зміст вказаних статей не дає змоги зрозуміти чому міські ради та їх виконавчі органи мають виконувати вимоги законодавства та рішення органів виконавчої влади, а сільські та селищні

ради та їх виконавчі органи лише забезпечувати виконання. Також не зрозуміло, чому на міські ради та їх виконавчі органи покладено обов'язок щодо виконання рішень всіх органів виконавчої влади, а сільські та селищні ради та їх виконавчі органи мають забезпечувати виконання рішень лише центральних органів виконавчої влади.

Наступне повноваження визначене статтею 6 Закону:

- контроль за підготовкою і підвищенням кваліфікації водіїв, технічним обслуговуванням і ремонтом транспортних засобів, забезпеченням розвитку сфери цих послуг [8].

Разом з тим, стаття 7 Закону відносить до повноважень:

- сприяння створенню на території відповідного населеного пункту підприємств і організацій для надання платних послуг, пов'язаних з підготовкою та підвищенням кваліфікації водіїв, технічним обслуговуванням і ремонтом транспортних засобів [8].

Аналіз норм, не дає можливості зрозуміти, чи міські ради та їх виконавчі органи взагалі не мають повноважень в частині підготовки і підвищення кваліфікації водіїв, технічного обслуговування і ремонту транспортних засобів; чи мають повноваження лише щодо забезпечення розвитку сфери цих послуг і в такому випадку, чому міські ради забезпечують розвиток, а селищні та сільські сприяють розвитку.

Таким чином, проблематика розмежування компетенції органів місцевого самоврядування та місцевих органів виконавчої влади в першу чергу пов'язана з тим, що місцеві ради народних депутатів, які існували за радянських часів були органами місцевої державної влади.

З дати прийняття Закону України «Про дорожній рух» до цього часу в нього вносились багато змін. Однак, жодного разу не було розглянуто питання про розмежування компетенції органів місцевої виконавчої влади та органів місцевого самоврядування.

З огляду на викладене, на даний час з метою підвищення інституційної спроможності органів місцевого самоврядування, уникнення конкуренції у повноваженнях, та забезпечення виконання кожним із органів, які забезпечують безпеку дорожнього руху у державі, здійснення свої функцій, доцільним є здійснити комплексний перегляд повноважень кожного із органів системи забезпечення безпеки дорожнього руху.

Висновок. Під механізмом адміністративно-правового регулювання діяльності органів місцевого самоврядування по забезпеченню безпеки дорожнього руху розуміється сукупність правових засобів, за допомогою яких здійснюється вплив на суспільні відносини, що виникають у процесі реалізації адміністративних зобов'язань

органів місцевого самоврядування у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху.

Провідним елементом механізму адміністративно-правового регулювання діяльності органів місцевого самоврядування по забезпеченню безпеки дорожнього руху є норми права. Зовнішнім вираженням норм права є джерела права у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху. Основу правового регулювання сфери забезпечення безпеки дорожнього руху становлять норми Закону України «Про дорожній рух».

Література

1. Скакун О. Ф. Держава і право: підручник. Київ: Алерта; КНТ; ЦУЛ, 2009. 520 с.
2. Городецька І. А. Механізм адміністративно-правового регулювання охорони, використання і відтворення тваринного світу: теоретичні аспекти. *Публічне право*. 2016. № 3. С. 117-124. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pp_2016_3_18.
3. Курс адміністративного права України: підручник / В. К. Колпаков, О. В. Кузьменко, І. Д. Пастух. 2 вид., перероб. і допов. Київ: Юрінком Інтер, 2013. 872 с.
4. Стеценко С. Г. Механізм адміністративно-правового регулювання : сучасні проблемні питання. *Актуальні проблеми держави і права*. 2007. Вип. 35. С. 31–34.
5. Галунько В. В. Адміністративне право України: навч. посіб. У 2 т. Херсон: Херсон. міськ. друк., 2011. Т.1: Загальне адміністративне право. 2011. 320 с.
6. Коросташова І. М. Механізм адміністративно-правового регулювання як правова категорія та багатоаспектне явище. *Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України* 1/2019, DOI: <https://doi.org/10.32886/instzak.2019.01.06>
7. Адміністративне право України: підручник / Ю. П. Битяк, В. Т. Гаращук, О. В. Дьяченко та ін.; за ред. Ю. П. Битяка. Київ: Юрінком Інтер, 2005. 544 с.
8. Коломєць Т. О. Адміністративне право України: підручник. Київ: Істина, 2010. 480 с.
9. Про дорожній рух: Закон України від 30 черв. 1993 р. № 3353-ХІІ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3353-12#Text>
10. Про місцеві державні адміністрації: Закон України від 09 квіт. 1999 р. № 586-ХІV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/586-14#Text>.
11. Про місцеве самоврядування: Закон України від 21 трав. 1997 р. № 280/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>

Анотація

Воронюк Н. П. Деякі питання визначення поняття та структури механізму адміністративно-правового регулювання діяльності органів місцевого самоврядування по забезпеченню безпеки дорожнього руху. – Стаття.

Актуальність статті полягає в тому, що реформування органів місцевого самоврядування по забезпеченню безпеки дорожнього руху в Україні потребує належного правового забезпечення такої діяльності. Це вимагає розробки та дієвого впровадження ефективного механізму адміністративно-правового регулювання діяльності органів місцевого самоврядування по забезпеченню безпеки дорожнього руху.

У статті автор надає власне визначення механізму адміністративно-правового регулювання діяльності органів місцевого самоврядування по забезпеченню безпеки дорожнього руху під яким розуміє сукупність правових засобів, за допомогою яких здійснюється вплив на суспільні відносини, що виникають у процесі реалізації адміністративних зобов'язань органів місцевого самоврядування у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху.

Визначено, що провідним елементом механізму адміністративно-правового регулювання діяльності органів місцевого самоврядування по забезпеченню безпеки дорожнього руху є норми права. Зовнішнім вираженням норм права є джерела права у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху. Основу правового регулювання сфери забезпечення безпеки дорожнього руху становлять норми Закону України «Про дорожній рух».

Досліджено поняття адміністративно-правових норм у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху органами місцевого самоврядування, під яким автор розуміє, формально визначені загальнообов'язкові правила поведінки, установлені та охоронювані державою, метою яких є регулювання суспільних відносин, що виникають, змінюються і припиняються у сфері забезпечення органами місцевого самоврядування реалізації та захисту прав, свобод і законних інтересів фізичних та юридичних осіб, а також у процесі самоврядного управління у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху.

Ключові слова: механізм адміністративно-правового регулювання, місцеve самоврядування, безпека дорожнього руху, поняття механізму адміністративно-правового регулювання.

Summary

Voronyuk N. P. Some issues of defining the concept and structure of the mechanism of administrative and legal regulation of the activities of local self-government bodies to ensure road safety. – Article.

The relevance of the article lies in the fact that the reform of local self-government bodies to ensure road safety in Ukraine requires proper legal support for such activities. This requires the development and effective implementation of an effective mechanism of administrative and legal regulation of the activities of local self-government bodies to ensure road safety.

In the article, the author provides his own definition of the mechanism of administrative and legal regulation of the activities of local self-government bodies to ensure road traffic safety, by which he understands a set of legal means, with the help of which influence is exerted on social relations that arise in the process of implementing the administrative obligations of local self-government bodies in the field ensuring road traffic safety.

It was determined that the leading element of the mechanism of administrative and legal regulation of the activities of local self-government bodies to ensure road traffic safety are legal norms. Sources of law in the field of ensuring road traffic safety are an external expression of legal norms. The basis of legal regulation of the field of road safety is the norms of the Law of Ukraine "On Road Traffic".

The concept of administrative and legal norms in the field of road safety provision by local self-government bodies has been studied, by which the author understands formally defined universally binding rules of conduct, established and protected by the state, the purpose of which is to regulate social relations that arise, change and cease in the field of provision by local self-government bodies to implement and protect the rights, freedoms and legitimate interests of individuals and legal entities, as well as in the process of self-government in the field of ensuring road traffic safety.

Key words: the mechanism of administrative and legal regulation, local self-government, road safety, the concept of the mechanism of administrative and legal regulation.